

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 4

Частина II

**Одеса
2018**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 4. Частина II. – Одеса, ОНЕУ. – 2018. – 213 с.

Автори:

Милашко О.Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю.О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорєлова Т.В. – к.е.н, доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Бойчева О.П. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Бурлаєва В.С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Варналій А.О. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Галіта К.Ю. – студентка кредитно-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Георгіу О.А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Голубчикова Ю.В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Гуцол А.А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Дарій А.М. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Джусенко Т.І. – студентка кредитно-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Іванов М.В. – студент кредитно-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Іванов М.П. – студент обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Калантарчук Т.І. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Кравченко А.С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Кравченко В.К. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Любович А.А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Манєва К.П. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Марушевська В.В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Никитюк К.С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Попряга Ц.І. – студентка кредитно-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Пухкан Н.М. – студентка кредитно-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Ревунов М.С. – студент обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Самарова А.О. – студентка кредитно-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Стародубцева Т.В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Ткач В.С. – студентка кредитно-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Тодорова К.С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Унтілов В.В. – студент обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Шепель М.С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Шпак І.В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Шумська А.О. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Юрист М.В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Бойчева О.П., Погорєлова Т.В. Особливості статистичного дослідження динаміки валютних курсів.....	7
Бурлаєва В.С., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз фінансової діяльності підприємств.....	13
Варналій А.О., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз рівня інфляції та його вплив на економічні показники.....	19
Любович А.А., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження місцевих бюджетів.....	27
Стародубцева Т.В., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз державного боргу України.....	34
Унтілов В.В., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз грошового обігу в Україні.....	40
Калантарчук Т.І., Погорєлова Т.В. Статистичне прогнозування валютних курсів.....	45
Джусенко Т.І., Погорєлова Т.В. Статистичне спостереження банківської системи України.....	52
Марушевська В.В., Погорєлова Т.В. Історичні аспекти розвитку статистики.....	57
Пухкан Н.М., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження депозитної діяльності комерційних банків України.....	62
Ткач В.С., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження активів комерційних банків України.....	68
Стародубцева Т.В., Милашко О.Г. Статистичний аналіз зовнішньої торгівлі України з Європейським Союзом.....	74
Іванов М.В., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз валютних операцій комерційних банків України.....	79
Попряга Ц.І., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження кредитної діяльності комерційних банків	87
Самарова А.О., Погорєлова Т.В. Статистичне оцінювання ліквідності та платоспроможності банківської системи України.....	93
Георгіу О.А., Милашко О.Г. Валовий національний дохід як один з основних показників СНР на прикладі Іспанії.....	99
Кравченко А.С., Милашко О.Г. Статистичний аналіз турпотоків між Україною та Великобританією.....	104

Георгіу О.А., Милашко О.Г. Провідні напрямки співробітництва Іспанії та України.....	109
Голубчикова Ю.В., Милашко О.Г. Влияние Франции на развитие мировой экономики	114
Гуцол А.А., Милашко О.Г. Статистический анализ использования услуг облачных вычислений.....	119
Дарій А.М., Милашко О.Г. Аналіз використання мережі інтернет в Україні.....	128
Іванов М.П., Милашко О.Г. Характеристика підприємств, що використовували комп'ютер продовж року.....	132
Кравченко В.К., Милашко О.Г. Статистичний аналіз використання мережі Інтернет.....	137
Никитюк К.С., Милашко О.Г. Статистичний аналіз використання комп'ютерів та комп'ютерних мереж на підприємствах.....	142
Ревунов М.С., Милашко О.Г. Застосування комп'ютерних технологій для надання накладних рахунків.....	147
Тодорова К.С., Милашко О.Г. Проблеми зовнішньої трудової міграції населення України.....	153
Шепель М.С., Милашко О.Г. Статистичний аналіз використання соціальних медіа на підприємствах.....	159
Шпак І.В., Милашко О.Г. Статистичний аналіз торгівлі через комп'ютерні мережі.....	165
Шумська А.О., Милашко О.Г. Використання ІКТ для надання рахунок-фактур.....	171
Юрист М.В., Милашко О.Г. Статистичний аспект аналізу видів зовнішнього зв'язку з мережею Інтернет.....	177
Манєва К.П., Погорєлова Т.В. Статистичне оцінювання місцевих бюджетів України.....	182
Галіта К.Ю., Погорєлова Т.В. Сучасні тенденції розвитку банківської системи України та їх статистичний аналіз.....	188
Манєва К.П., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз страхового ринку в Україні.....	195
Варналій А.О., Ольвінська Ю.О. Сучасні тенденції заробітної плати в Україні.....	201

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ

Варналій А. О.¹, Ольвінська Ю. О.²

¹ – студент, кафедра статистики,

² – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Варналій А. О., Ольвінська Ю. О. Сучасні тенденції заробітної плати в Україні. У статті проаналізовано сучасні тенденції заробітної плати України, як вагомій частини соціально-економічного життя суспільства. Висвітлено стан, особливості розвитку оплати праці в Україні. Розглянуто динаміку заробітної плати за останні роки та наведено висновки. Розкрито загальну характеристику та проведено аналіз основних показників заробітної плати України.

Ключові слова: оплата праці, заробітна плата, мінімальна заробітна плата, середня заробітна плата, номінальна та реальна заробітна плата.

Варналий А. А., Ольвинская Ю. О. Современные тенденции заработной платы в Украине. В статье проанализированы современные тенденции заработной платы Украина, как весомой части социально-экономической жизни общества. Отражено состояние, особенности развития оплаты труда в Украине. Рассмотрена динамика заработной платы за последние годы и приведены выводы. Раскрыто общую характеристику и проведен анализ основных показателей заработной платы Украины.

Ключевые слова: оплата труда, заработная плата, минимальная заработная плата, средняя заработная плата, номинальная и реальная заработная плата.

Varnalii A.O., Olvinskaya J. O. Modern wage trends in Ukraine. The article analyzes modern tendencies of wages of Ukraine, as a significant part of socio-economic life of society. Status, peculiarities of wages development in Ukraine are highlighted. The dynamics of wages in recent years and the conclusions are presented. The general characteristic and the analysis of the basic indices of wages of Ukraine are analyzed.

Keywords: wages, wages, minimum wages, average wages, nominal and real wages.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Варналій, А. О. Сучасні тенденції заробітної плати в Україні [Текст] / А. О. Варналій, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 4. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2018. – С. 200 – 210.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економіки України характеризується необхідністю створення на підприємствах дієвої системи оплати праці. Збільшення вартості робочої сили, податкове

навантаження на заробітну плату, заборгованість по заробітній платі – це далеко не повний перелік проблем оплати праці, з якими роботодавці та робітники стикаються дуже часто, тому удосконалення системи оплати праці є надзвичайно актуальним завданням. Актуальність теми є очевидною, адже заробітна плата є основною формою винагороди робітників за їх працю і забезпечує їх матеріальну зацікавленість в її результатах, а також дуже часто є єдиним джерелом доходу робітників. У зв'язку з цим аналіз заробітної плати має важливе значення.

Заробітна плата є основним засобом задоволення особистих потреб працюючих, економічним важелем, що стимулює розвиток суспільного виробництва, зростання продуктивності праці, скорочення витрат на виробництво, інструментом перерозподілу кадрів за галузями економіки. Але наразі у нашій країні вона знаходиться на низькому рівні й не забезпечена належною увагою з боку держави.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Окремі аспекти заробітної плати розкрито в працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як Г. Климко, В. Нестеренко, К. Кривенко, В. Лагутін, А. Колот, Г. Куліков, С. Мочерний, С. Цимбалюк., Н. Волгіна, М. І. Лепешинська, Р. Капелюшников, Д. Пфайфер, В. Гімпельсон та інших. Зокрема, С. Цимбалюк досліджує диференціацію оплати праці в Україні у контексті її видів, чинників і сучасного стану [1]. Значне місце, яке посідає оплата праці у соціально-економічному житті суспільства, зумовило необхідність детального вивчення природи заробітної плати з точки зору українських реалій та світових стандартів, що свідчить про актуальність обраної теми досліджень.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Аналіз останніх праць, які присвячені проблемам регулювання ринку праці, аналізу і оцінці впливу заробітної плати на ринок праці в Україні показує, що однією з невирішених частин загальної проблеми є вдосконалення механізму управління оплати праці в Україні, стрімке підвищення мінімальної заробітної плати. Багатьом питанням не приділяється належна увага, що і призводить до негативних наслідків.

Мета статті. Метою даної статті є статистичний аналіз сучасних тенденцій заробітної плати в Україні, здійснення оцінки її основних показників, а саме мінімального та середнього рівнів, номінальної та реальної заробітної плати.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України “Про оплату праці” зазначено, що заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [2].

В економічній теорії заробітна плата – це ціна робочої сили, яка

відповідає вартості предметів споживання і послуг, які забезпечують відтворення робочої сили, задовольняючи фізичні та духовні потреби працівника і всіх членів його сім'ї.

На нашу думку, доцільно розглядати даний термін з декількох позицій, а саме:

1) з позиції підприємця (адже, з одного боку заробітна плата є статтею витрат, що знижує прибуток, а з іншого – мотиваційним чинником для працівників підприємства);

2) з позиції працівника (для нього заробітна плата є основним джерелом доходу та ключовим показником рівня життя);

3) як елемент ринку праці (складається в результаті взаємодії попиту на працю і її пропозицію, виражає ринкову вартість використання найманої праці);

4) як економічну категорію, що відображає стосунки роботодавця і найманого працівника.

Отже, заробітна плата як соціально-економічна категорія, з одного боку, це основне джерело грошових доходів працівників, тому її величина значним чином характеризує рівень добробуту всіх членів суспільства. З іншого боку, її правильна організація зацікавлює працівників підвищувати ефективність виробництва, отже, насамперед впливає на темпи й масштаби соціально-економічного розвитку будь-якої країни.

Мінімальна заробітна плата є тією найнижчою оплатою праці, яку роботодавці можуть легально платити своїм працівникам.

Проаналізуємо динаміку мінімальної заробітної плати в Україні у гривневому вимірнику за 2010-2017 роки (Рис. 1.).

Протягом 2010-2014 рр. спостерігалася рівномірна позитивна тенденція до збільшення розміру мінімальної заробітної плати, а з 2016 року рівень даного показника значно збільшився, і в 2017 році склав 3200 грн.

Після ухвалення проекту бюджету на 2017 рік прем'єр-міністр заявив про наміри уряду підвищити мінімальну заробітну плату до 3 200 грн. Ураховуючи те, що у бюджет 2017 року закладено курс долара 27,2 грн. /дол. США, розмір мінімальної заробітної плати у доларовому еквіваленті складатиме 117,64 грн. / дол. США.

Наразі розглядають два пояснення вибору саме такого значення показника:

1) просте подвоєння рівня мінімальної заробітної плати станом на 1 грудня 2016 року.

2) розрахунки Міністерства соціальної політики, відповідно до яких реальний показник прожиткового мінімуму становить 3 156 грн. [3].

Такий крок Уряду, незважаючи на масштабну критику цього рішення, є виправданим із точки зору соціального захисту працівників з найнижчою оплатою праці.

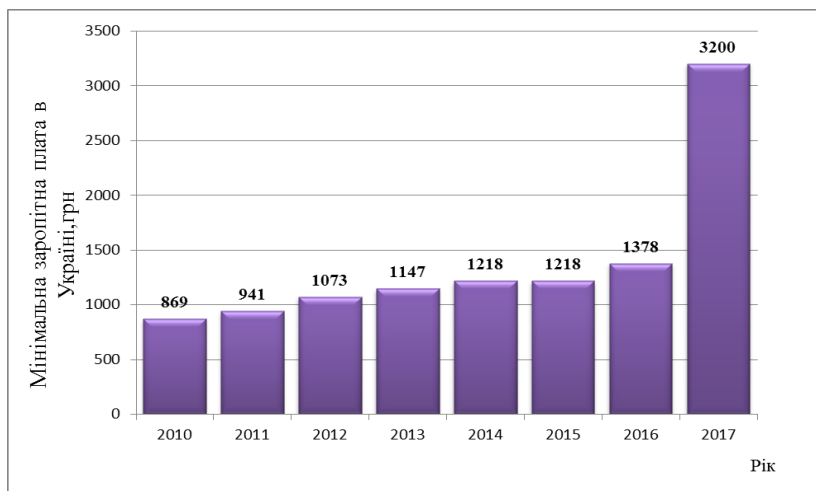

Рис. 1. Динаміка мінімальної заробітної плати в Україні за 2010 - 2017 рр.

Водночас, установлення посадового окладу першого тарифного розряду на рівні штучно заниженого прожиткового мінімуму, як вказано вище, не забезпечує диференціацію посадових окладів відповідно до професійного рівня і призводить до «зрівнялівки» в оплаті праці працівників 1–11 тарифного розрядів.

Окрім позитивних моментів (насамперед, підвищення добробуту працівників), слід розглядати і негативні наслідки, зокрема, існує ризик зростання безробіття на малих підприємствах, які не зможуть підвищити зарплату працівникам до рівня 3200 грн. Тому можна очікувати скорочень шляхом оптимізації процесів і закриття бізнесів. Отже, це питання потребує подальшого вивчення.

Крім того, мінімальна заробітна плата в Україні, навіть після підвищення, залишається однією з найнижчих в Європі (Рис. 2.). Її купівельна спроможність є набагато нижчою, ніж в інших країнах. Так, за мінімальну заробітну плату в Україні можна купити 58 «борщових наборів», у Польщі – 185, а у Великій Британії – 230.

Найвищий рівень заробітної плати серед Європейських країн зафіксовано в Люксембурзі, Монако, Бельгії, Ірландії та Нідерландах, що відповідає рівню економічно-соціального розвитку цих країн і свідчить про реалізацію у них концепту гідної праці в частині її оплати. Найменш захищеними цією соціальною гарантією є наймані працівники Молдови. На початок 2017 року мінімальна заробітна плата в цій країні становила 99 євро (у 2015 році – 79 євро). В Україні мінімальна заробітна плата у 2015 році складала 51 євро, а у 2017 році вже 112 євро.

Середня заробітна плата – економічний показник, який характеризує розмір нарахованої заробітної плати, яка припадає на одного працівника підприємства, організації; визначається поділом загальної суми нарахованої заробітної плати на середню чисельність працівників [4, с. 277].

На рис. 3. зображена динаміка середньої заробітної плати в Україні за 2010-2017 роки.

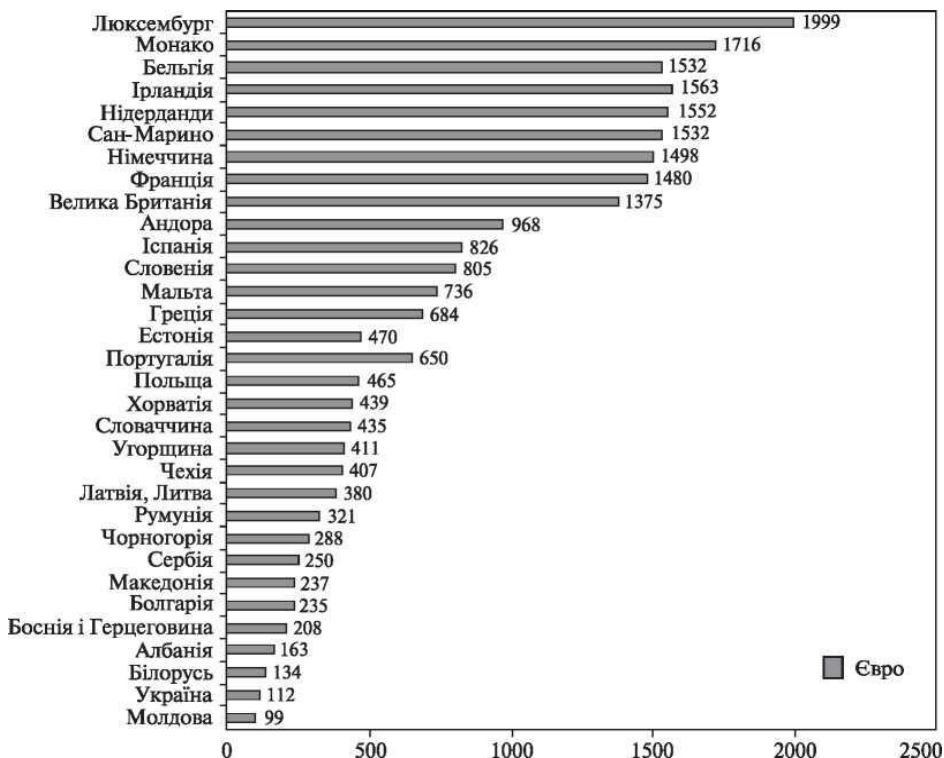

Рис.2. Мінімальна заробітна плата в країнах Європи станом на 01.01.2017 року

Графік динаміки середньомісячної заробітної плати демонструє, що в Україні за аналізований період, тобто за 2010-2017 роки спостерігалась тенденція до зростання заробітної плати.

Але з кожним роком темп її приросту зменшувався. Така тенденція призводить до зменшення робочих місць, ростом безробіття, що в свою чергу призводить до збільшення пропозиції робочої сили на ринку праці і зменшення її оплати. Та, незважаючи на стабільне зростання, рівень заробітної плати в Україні продовжує залишатися значно нижчим, ніж у

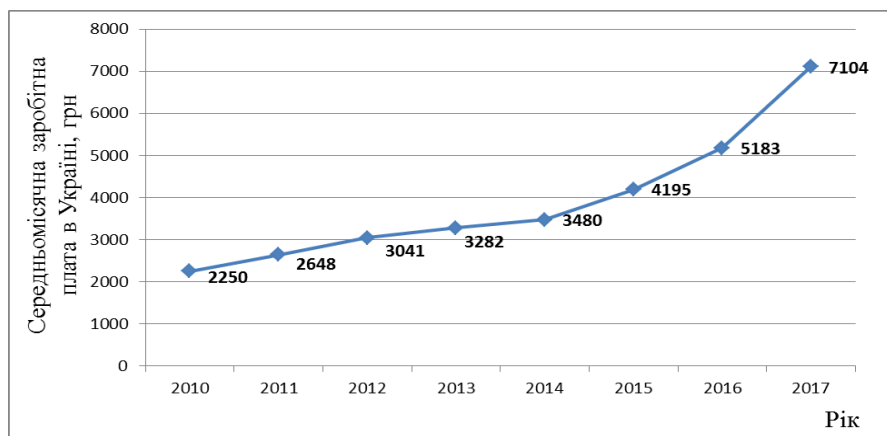

Рис. 3. Динаміка середньої заробітної плати в Україні за 2010 - 2017 роки

За допомогою показника середньої заробітної плати по країні можна визначити вартість праці та доходи звичайних громадян.

На рис.4. можна простежити диференціацію середньої заробітної плати по регіонах України.

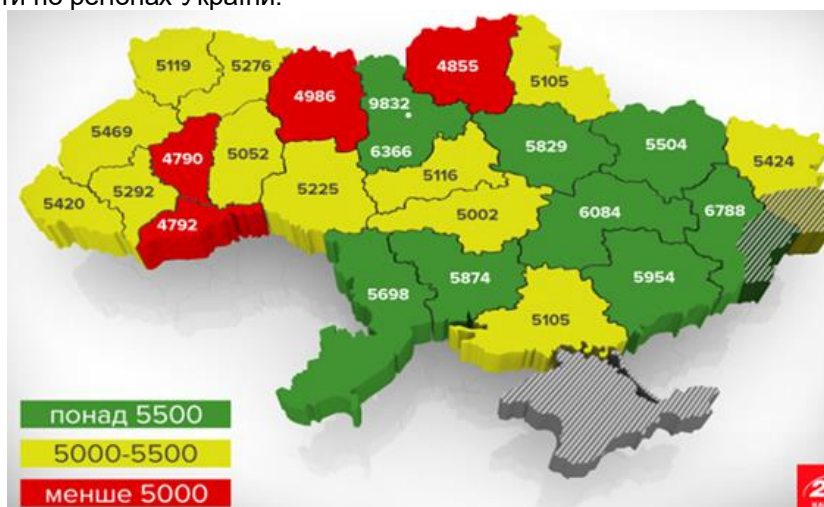

Рис. 4. Середня заробітна плата в Україні за лютий 2017 року

Найвищі зарплати в Україні отримують у столиці – в середньому

майже 10 тисяч гривень. Далі йде Донецька і Київська області – 6,7 тисяч і 6,3 тисяч гривень відповідно. Найнижчу в Україні зарплату отримують у Тернопільській і Чернівецькій областях – 4,7 тисяч грн. Недалеко від них знаходяться Чернігівська і Житомирська області. Такі дані наводить Державна служба статистики України [5].

На рисунку 5. зображена картограма заробітних плат у країнах Європи.

Найвища зарплата спостерігається у Швейцарії (4047 євро), Норвегії (3527 євро), Франції (2449 євро), та Фінляндії (2321 євро). А найнижча – Україна (136 євро) та Молдова (181 євро).

Заробітна плата, одержувана працівником на підприємстві, являє номінальну заробітну плату. Як правило, вона виплачується в національній валюті.

Номінальна заробітна плата – сума грошей, яку отримує працівник за продаж своєї робочої сили та її функціонування, тобто сума грошей, нарахована протягом відповідного періоду за виконану працівником роботу. Заробітна плата нараховується відповідно до встановлених норм оплати праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки) за діючими системами та формами оплати праці [6].

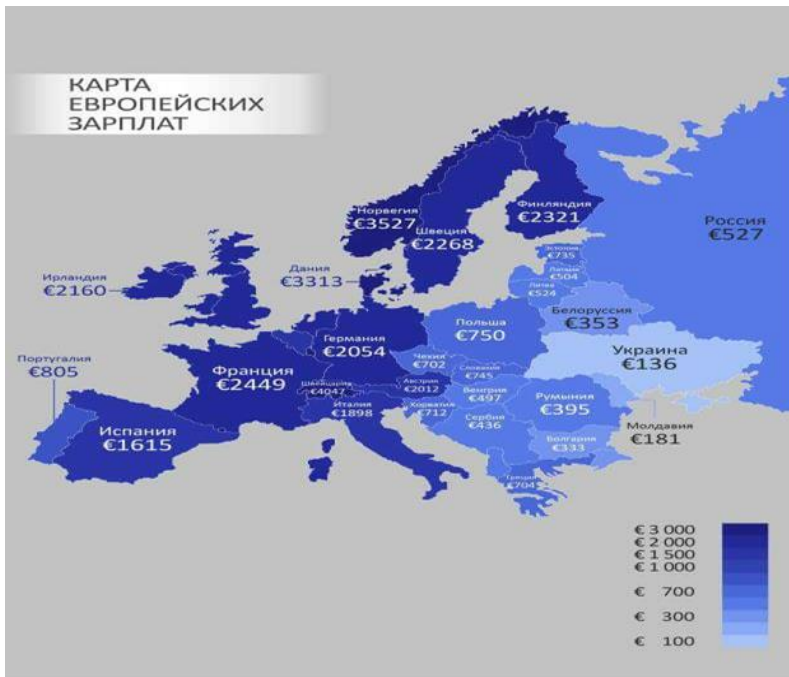

Рис. 6. Картограма заробітних плат у країнах Європи у євро за 2017 рік.

Але її розміри не дають реального уявлення про життєвий рівень робітника, рівень його споживання. Водночас без показника номінальної заробітної плати не можна обчислити реальну заробітну плату.

Вимірювання реальної заробітної плати є не тільки загальною проблемою статистики реальних доходів та кінцевого споживання населення, а й важливим інструментом оцінювання соціально-економічного стану окремих груп населення, забезпечення орієнтирів для отримання всебічних і взаємопов'язаних даних про заробітну плату в ув'язці з іншими соціально-економічними показниками.

Реальна заробітна плата характеризує купівельну спроможність номінальної заробітної плати під впливом змін споживчих цін на товари і послуги та рівня податків й обов'язкових платежів.

Реальна заробітна плата – кількість споживних вартостей (товарів і послуг), яку працівник може придбати за свій грошовий зарібок за існуючого рівня цін після вирахування податків [7].

Для визначення реальної заробітної плати індекс номінальної зарплати ділять на індекс вартості життя.

Загалом, номінальна і реальна заробітна плата не обов'язково змінюються в одному і тому самому напрямі. Така ситуація характерна і для України.

Наглядно, можна розглянути темпи зростання номінальної та реальної заробітної плати на рис 7.

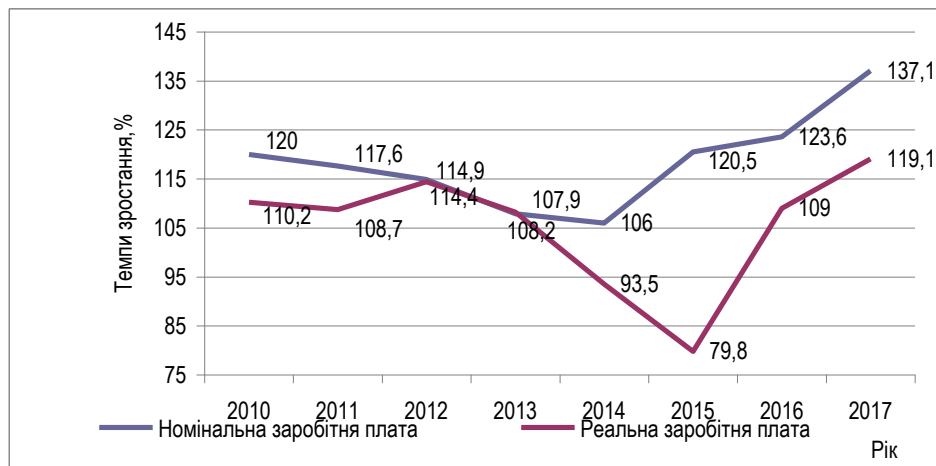

Рис. 7. Темпи зростання номінальної та реальної заробітної плати за період з 2010 року до 2017 року

Підвищення номінальної зарплати на перший погляд свідчить про певне поліпшення добробуту трудящих. Так, номінальна заробітна плата

протягом всього періоду дослідження, тобто за 2010-2017 роки постійно зростала.

З рисунку 7 видно, що номінальна заробітна плата протягом всього періоду дослідження, тобто за 2011-2017 роки постійно зростала. Найбільше зростання номінальної заробітної плати зафіксовано у 2017 році (+37,1%), а найменше у 2014 році (+6,0%).

Так, у 2014 році порівняно з 2013 роком реальна заробітна плата знизилась на 6,5%, а у 2015 році порівняно з 2014 роком – на 20,2%, що пов'язано з воєнними діями в країні та нестабільною політичною і економічною ситуацією в Україні.

В 2015 році взагалі спостерігається реальне скорочення заробітної плати, тобто відсоток до попереднього року становить 79,8% при тому що темп зростання номінальної заробітної плати складав 120,5%. Зниження реальної заробітної плати у 2015 році спостерігалось в усіх регіонах України. Як наслідок - погіршення рівня життя населення країни в цілому, зниження купівельної спроможності громадян. Щороку спостерігається все гірша ситуація.

Якщо розглядати сучасний стан оплати праці, то можна відмітити, що середня номінальна заробітна плата штатного працівника підприємств, установ та організацій у січні 2018 року становила 7711 грн., що у 2,1 рази вище рівня мінімальної заробітної плати (3723 грн.). За останні 12 місяців (відносно січня 2017.року) номінальна заробітна плата зросла на 28,4%. Індекс реальної заробітної плати у січні 2018 року порівняно з груднем 2017 року становив 86,6%, а відносно січня 2017 року – 112,3%.

Проте аналіз реальної заробітної плати свідчить про зниження реальних доходів та кінцевого споживання населення, й погіршення соціально-економічного стану населення.

Висновки. Заробітна плата являє собою один з головних показників і чинників рівня соціально-економічного життя кожної країни, колективу, людини. Найгострішою соціальною проблемою в Україні є велика різниця між високою вартістю життя і низькою ціною праці. Оплата праці українців знаходиться на одному з найнижчих рівнів серед країн колишнього СРСР і Європи.

Проте, на даний момент розвитку економіки України, спостерігається істотна диференціація між рівнями заробітної плати залежно від виду економічної діяльності, незначні темпи зростання реальної заробітної плати відносно індексу споживчих цін (в окремі періоди темпи зростання індексу споживчих цін перевищували навіть темпи зростання номінальної заробітної плати), загальний низький рівень оплати праці у порівнянні зі середньоєвропейським. Все це призводить до поглиблення кризових явищ в економіці, стримування її розвитку, а в подальшому – до науково-технологічного відставання від інших країн.

Саме заробітна плата є і повинна бути головною складовою доходів

населення, підґрунтям життєдіяльності працівників та їх сімей, а звідси й найбільш потужним стимулом підвищення продуктивності праці. Тому механізм формування та регулювання заробітної плати в нашій країні потрібно приділяти якомога більше часу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цимбалюк С. Диференціація заробітної плати: види, чинники, сучасний стан в Україні / С. Цимбалюк // Україна: аспекти праці. – 2009. – № 4. – С. 16–22.
2. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 14. – С. 121.
3. Підвищення мінімальної зарплати: ціна для економіки [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/2016/11/3/609966/>
4. Гадзевич О.І. Оплата праці в умовах ринку: теорія, практика/О.І. Гадзевич – К.: Кондор, 2011. – 400 с.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики // [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Статистичний збірник Праця України у 2015 р. – К.: Консультант, 2015. – 336 с.
7. Маркевич А. Є. Економічний зміст та підходи до поняття «Заробітна плата» / А. Є. Маркевич// Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". - 2015.- №2// [Електронний ресурс].– Режим доступу:<http://www.economy.nayka.com.ua/op=1&z=3815>
8. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. – 450 с.
9. Ольвінська Ю. О. Проблеми соціально-економічного розвитку країн Євросоюзу / Ю. О. Ольвінська // Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях: Міжнародна науково-практична конференція (Одеса 22-23.04.2015). – Одеса: ОНЕУ, 2015. – С. 18-21.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 4

Частина II

**Одеса
2018**

